

Endnu lever jeg, kære fader! Og har igen gjort en lang sørejse, men på et hængende hår har jeg været dødsens. Ved skibbrud? Ved sygdom? Nej; myrdet ved en ulykkelig negers hånd. Det var d. 7. oktober 1786, at jeg forlod Afrika og gik om bord i skibet Christiansborg, som sejlede samme aften. Forestil dig tummelen på et neger-slaveskib, som, når det bruges i Kongens tjeneste, ikke rummer mere end 200 mennesker, men som nu indeholder 452 slaver, der holdes i tømme af 36 europæere! Tænk dig synet af en sådan mængde ulykkelige, som fordi de er født af slaver, eller fordi de er fangne i krigen, eller som uskyldige er stjålne eller som af andre og ligegyldige grunde er solgte til europæerne, nu føres i lænker fra deres fædreland til et andet, de ikke kender! Umulig kan de vente sig noget synderlig godt af deres fremtid, når europæerne bruger så voldsomme midler for at være sikre på dem. I deres hjemland går så frygtelige rygter om slavernes brug i Vestindien, at man forskrækkes, når man hører dem. En slave spurgte mig en gang i fuldeste alvor, om de sko, jeg gik med, var lavede af negerskind; han så, sagde han, de var af samme farve som hans hud. Andre siger, vi æder negrene og laver krudt af deres knogler. De kan ikke fatte, at de kun skal bruges til markarbejde o. l., fordi især markarbejdet hos dem selv kræver så ringe tid og så få hænder, at det ville være ganske overflødig at trække fremmede til landet. Derfor tror de heller ikke, hvad europæerne siger, at de skal føres til et dejligt land, men griber enhver lejlighed til flugt eller til at dræbe sig, for de frygter døden mindre end slaveriet i Vestindien. Ja, man må anvende den største omtanke for at hindre dem i at tage sig af dage; de franske skippere tillader ikke engang, at de har en strimmel lærred af frygt for, at de skal hænge sig i den, hvilket flere har gjort. Den alt for strenge behandling, som disse ulykkelige ikke sjældent må lide af barbariske skippere, bringer dem ofte til at sammensværges mod magten. De lægger råd op om natten og beslutter, hvorledes de vil lade skibet drive til land. I almindelighed sker sådanne slaveoprør enten på reden (red. ankerplads) eller i de første dage, mens skibet sejler i nærheden af kysten.

Under mit ophold i Guinea har jeg set flere sørgelige eksempler. I 1785 gjorde slaverne på et hollandsk skib oprør den dag, det skulle sejle til Vestindien. De overmandede og dræbte europæerne på nær en lille skibsdreng, der havde reddet sig op i stormasten. Før de hvide var helt bukkede under, var det lykkedes dem at skyde flere nødsrud, som man hørte i land, og man sendte dem en mængde kanoer med væbnede frinegre til Hjælp. Så snart de oprørske slaver så dem komme og indså, at det nu ville gå dem galt, besluttede de, at de ville skaffe sig selv ud af verden. En af dem løb derfor ind i krudtkammeret med en brand, og skibet sprang i luften. Kanoerne fiskede kun nogle og tredive negre og skibsdrengen op, resten, over fem hundrede, blev borte i bølgerne.

Mindre heldige var negrene på et engelsk slaveskib i samme år, også på Guldkysten. De dræbte alle europæere, hev ankeret op, og lod skibet drive til land. Da det kom ind i brændingen, sprang alle negre over bord og svømmede i land. Men til deres store ulykke stod frinegrene der og fangede dem alle og solgte dem endnu en gang til europæerne. Disse to begivenheder har jeg ikke selv overværet, men hør nu om et tredje slaveoprør, som jeg selv har oplevet!

Et slaveskib har midtskibs og tværs over dækket en høj og stærk bræddevæg, som man kalder "skansen", og som på den side, der vender mod forstavnen af skibet er yderst glat, så at slaverne ikke kan få fat noget sted med fingrene. Oven på denne væg er der så mange små kanoner og geværer, som der kan være. De er altid ladte, og de affyres hver aften for at holde slaverne i frygt. På skansen står altid vagt, som holder skarpt øje med alt, hvad negrene foretager sig. Agter i skibet eller på denne side skansen er alle kvinder og børn, mens mændene er uden for skansen, forude, og kan hverken se kvinderne eller komme i forbindelse med dem. Mændene er altid lænkede sammen parvis, den enes hånd til den andens fod. Desuden er de i hele rækker lænkede til hverandre ved fødderne med tunge lænker, for at de ikke uden tilladelse skal rejse sig op, og ikke bevæge sig fra stedet, undtagen når de om morgenen kommer op på dækket og om aftenen bliver lukkede ned under dækket. Men da de er så mange, kan de kun hver anden dag glæde sig ved at komme op; hver

anden må de blive nede, hvor de er sammenpakkede som sild i en tønne. Det var på andendagen efter vor afsejling, og mens de fleste af krepeerne (red: den afrikanske stamme, som de slavegjorte kom fra) var på dækket, at de forsøgte et oprør. Jeg var den gang alene på dækket imellem negrene og spøjte med nogle akraer og dunkoer (red: afrikanske stammer), idet jeg forstod akraernes sprog. Da der nu i en sådan mængde altid er stor tummel, blev jeg opmærksom, ved at der pludselig blev ganske stille. Størstedelen af mandskabet var netop ved at spise, og jeg ville tilbage agter i skibet for at se, om enhver var på sin post, ifald negrene skulde have oprør i sinde. Da jeg omtrent var halvvejs til skansedøren, blev den lukket op af overstyrmanden, som kom ud til mig. Men i samme nu lød der et skrig fra samtlige mænd, det afskyeligste, man kan tænke sig, dog havde det en vis lighed med negrenes angrebskrig i kamp, som jeg før havde hørt. Ved dette skrig rejste alle mændene sig, der hidtil, som sædvanlig, havde siddet. Nogle af dem slog mig i hovedet med håndjernene, som de var sammensmedede med, så at jeg faldt om. Men da slaverne var låsede også på fødderne, krøb jeg bort under dem, og nåede skansedøren. Dog her bankede jeg forgæves på. Thi da man ville lukke mig ind, greb en sådan mængde negre fat i døren, at de derinde kun med møjje kunne lukke den igen. Og det er nu sådan, at man hellere lader nogle europæere blive slået ihjel end risikerer, at negrene bliver herrer over døren, for så kan de komme agter i skibet, hvor der hænger fuldt af våben, og så er det meget let for dem at gøre sig til herrer på skibet. Negrene lod mig ikke længe stå ved døren, men fik mig snart til som før at søge gulvet. Men da man nu agter i skibet havde forstået, hvad der forude gik for sig, søgte man fra oven med bajonetterne at holde skansen fri. For i bedre ro at kunne tage livet af mig, trak negrene mig da ved fødderne forud i skibet, hvor en af dem med en kniv, som en anden netop havde været ved at barbere ham med, da oprøret begyndte, gav mig en flænge over panden, tindingen og igennem øret til langt ned i halsen. Mens han endnu var beskæftiget med halsen, og gennem et tykt silketørklæde, som jeg havde på, ikke straks kunne udføre sin hensigt, kom til min redning en kugle fra Stormskansen og gennemborede hans bryst, hvorved han styrtede bag over, mens den anden, som holdt mig, gav slip, så at jeg endnu en gang blev fri. Man skød endnu nogle skud og affyrede også to tre pundige kanoner, ladede med ærter, hvilket fik negrene til at trække sig forud, så langt de kunne, for at undgå skuddene. På denne måde blev skansedøren fri, og jeg havde lige kraft nok til at krybe derhen, mens en blodstråle mærkede min vej, idet den højre tindingepulsåre var skåret igennem. Styrmanden havde ligeledes flere dog ikke så betydelige sår, og da han var en bedre sømand end jeg, var han gået udenbords gennem en kanonport og klatret op og om bag stormskansen. Man gjorde nu et udfald fra skansen mod negrene, der allerede havde hamret nogle af lænkerne af sig, for med det gode eller med magt at bringe dem ned under i deres rum. Og da man støttede udfaldet med bøsserne, gik en del af de negre, der ikke havde været med i sammensværgelsen, uden videre ned i deres rum under dækket. De andre derimod, som så, at de ikke kunne gennemføre deres planer, sprang alle i havet. Nogle drenge af samme Folk (Krepeerne), der ikke var behjertede nok til dette raske skridt, blev med magt stødt over bord af de andre. De hvide sikrede sig nu dem, der var under dækket, og satte i en fart både ud og fiskede så mange som muligt op, både døde og levende. Det var forbavsende som nogle par, uagtet de kun havde den ene hånd og den ene fod fri, kunne holde sig oven vande. Nogle var selv i døden hårdnakkede, og stødte rebet, som fra skibet blev kastet ned over dem, fra sig igen, og dukkede med vilje under. Blandt andre var et par af forskellig mening; den ene ville reddes, den anden ikke, og den, der ville dø, trak med vold den anden med sig under vandet, skønt han skreg fortvivlet, og han var ikke til at redde.

Det varede to timer, før oprøret var aldeles dæmpet. Ved tælling fandt vi, at vi havde mistet 34 negre. Af europæere var ingen død, og kun de to omtalte var sårede. Hvad mig angår, var min tilstand temmelig slet, thi ved det betydelige blodtab mistede jeg så hurtig kræfterne, at jeg ikke engang kunne forbinde mig, men blot bandt nogle lommelærklæder om hovedet for om muligt at hindre mere tab af blod. Mens jeg var i færd med det, faldt jeg om på dækket og besvimelede, og kom først ret til mig selv efter flere timers forløb. Ved

kaptajnens omsorg havde man snart fået mig lagt på et passende leje og fugtet mit hoved med varm vin. Da jeg vågnede, var det mig, som om det hele havde været en drøm. Jeg forbavsedes over stedet, hvor jeg lå, og over negerinderne, der sad omkring mig og græd af medfølelse. Jeg ville rejse mig, men nu vidste jeg besked. Mit hoved var tungt som bly af blodtabet, og de af blodgennemblødte tørklæder mindede mig om årsagen. Ved de mange slag med håndjernene, hvoraf et havde slået mig et hul i hovedet, var mit hoved meget betændt, og da jeg efter et døgn forløb igen kom til bevidsthed, gæbede såret to fingre bredt, og som følge af, at tindingemusklene var skåren over, kunne jeg ikke få tænderne fra hverandre og munden op, men var nødt til at leve af flydende mad. Så tilsyneladende farlig end historien til at begynde med så ud, slap jeg dog lykkelig fra mine sår, thi allerede den dag, vi kom til Vestindien. To måneder efter oprøret, var jeg helbredet.

Spørger du mig, hvorfor negrene netop var så ophidsede på mig, som dog ikke kunne have gjort dem videre fortræd i de par dage forud, så – det fik jeg bagefter at vide - var det, fordi jeg var kommet sidst ombord på skibet, og derfor troede de, at jeg var ejeren af alle slaverne, og mente, at det var bedst at sende mig først ind i den anden verden; det ville da bagefter være des lettere for dem at få bugt med de andre. Siden på rejsen holdt de rigtig meget af mig, og når jeg om morgenen kom ned til dem, modtog de mig med stærke håndklap, som blandt disse vilde folk er tegn på bifald, som hos os i teatrene.

(Fra: Lægen Paul Iserts Breve fra Dansk Guinea : 1783-87. 1917. Bearbejdet)